

3. Современная логистика / Ф. Дональд, Д. Вордлоу, Л. Мерфи-мл., Р.Поль ; пер. с англ. – 7-е издание. – М. : Вильямс, 2002. – 624 с.
4. Николайчук В.Е. Логистика / В.Е. Николайчук. – СПб. : Питер, 2001. – 160 с.
5. Николайчук В.Е. Теория и практика управления материальными потоками (логистическая концепция) / В.Е. Николайчук, В.Г. Кузнецов. – Донецк : КНТИС, 1999. – 413 с.
6. Лукинский В.С. Логистика автомобильного транспорта : учебное пособие / В.С. Лукинский, В.И. Бережной, Е.В. Бережная и др. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 368 с.

Надійшла 18.9.2010 р.

УДК 330.322

І.Ю. ЄПФАНОВА

Вінницький національний технічний університет

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕРЕВАГ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено умови ефективного здійснення інвестиційної діяльності. Розглянуто пріоритетність створення інноваційних переваг через формування технопарків, технополісів для залучення інвестицій

The terms of effective realization of investment activity are investigational. Priority of creation of innovative advantages is considered through forming of technological parks, technopolis for bringing in of investments

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інновації, бізнес-інкубатори, технополіси, кластери

Постановка проблеми. Особливістю сучасного світового та соціально-економічного й політичного розвитку є бурхлива динаміка інтеграційних процесів у світі загалом та Європі зокрема. Навіть ті країни, які не належать до складу інтеграційних об'єднань, неминуче відчують на собі їх вплив. Здійснюється це за рахунок того, що на сьогоднішньому етапі складається якісно нова ситуація, коли процеси, що відбуваються в усіх сферах суспільного життя, оцінюються системою стандартів, розроблених світовою спільнотою [1, с. 3].

Сучасне становище вітчизняної економіки та її неспроможність протистояти світовій економічній кризі призводить до висновку, що саме інвестиції є необхідною умовою сталого розвитку країни та підсилення її економічного потенціалу. Усе вищезазначене зумовлює актуальність питання вдосконалення механізмів технологічного розвитку, формування інноваційних переваг, підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інтеграції України в світову економіку розглядають українські вчені Ю.Г. Даник, Н.С. Фесенко, М.М. Колісник [1], М.П. Войнаренко, Л.П. Радецька, В.Р. Філінюк [4] та ін. Формуванню інноваційних переваг присвячені дослідження українських економістів Л.І. Федулової [6], В.В. Огліха [2]. Разом з тим, недостатньо дослідженим залишається питання формування інноваційних переваг як засобу підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи розвиток економічних систем країн, науковці виділяють три головні функції інвестицій у процесі розширеного відтворення [2]:

- інвестиційні ресурси забезпечують економічне зростання та якісне оновлення основних фондів на принципово новій, конкурентоспроможній основі на рівні як окремого підприємства, та і регіональної економіки в цілому;
- за рахунок інвестиційних ресурсів здійснюються значні структурні зміни в суспільному виробництві, які зачіпають найважливіші макроекономічні пропорції;
- за допомогою інвестицій реалізуються досягнення науково-технічного прогресу та здійснюється підвищення ефективності виробництва як на мікро-, так і на макрорівні.

Однією з головних умов здійснення ефективної інвестиційної діяльності є визначення вірної інвестиційної стратегії та тактичних умов її реалізації із врахуванням системи антикризового управління, сформованої на підприємстві. Досить важливим етапом здійснення ефективного управління в кризовий період розвитку є оптимальне формування інвестиційних ресурсів. Власними інвестиційними джерелами підприємства використовують нерозподілений прибуток та амортизаційні відрахування.

Проте обидва дані джерела в більшості випадків на підприємствах не використовуються на повну потужність, зважаючи на відсутність або недостатній рівень прибутку, а також моральну застарілість використовуваних об'єктів, що амортизуються. Тому в більшості випадків для здійснення інвестицій промислові підприємства відчують потребу у залучених джерелах, якими можуть виступати держані позики, кредити комерційних банків та інших фінансових установ, іноземні інвестиції. Зважаючи на сучасний стан економіки країни та світової економіки, використання даних джерел є достатньо проблематичним, тому підприємства повинні виходити на ринок інвестиційних ресурсів із досить привабливими інвестиційними пропозиціями.

Науково-технічний прогрес викликав появу нових технологій і виробництв, призвів до суттєвої трансформації звичного економічного устрою. Технологічний прогрес не лише змінив масштаби та структуру виробництва індустріально розвинених країн, але здійснив великий вплив на якість життя, взаємовідносини людей одного з іншим та з навколишнім середовищем. В XXI сторіччі основними напрямками, що визначають перспективи економічного розвитку, стануть не варіанти використання природних ресурсів, зосереджених в так званих базових галузях промисловості (паливна, електроенергетична, металургійна, металообробна), а високі технології, інтелект, наукові відкриття, інноваційні нововведення, які будуть здатні створювати нові матеріали і речовини з набагато вищими показниками ефективності і корисності [3].

Про пріоритетність інноваційного інвестування свідчить і той факт, що важливе значення має проблема раціонального використання наявних фінансових ресурсів, що відображається у формуванні такої структури інвестицій, яка характеризується прогресивними змінами.

В умовах сучасної ринкової конкуренції для того, щоб протистояти тенденції до зниження норми прибутку, спричиненої відносним збільшенням основної частини капіталу внаслідок зростання технічної оснащеності робочого місця, промислово розвинуті країни впроваджують цілеспрямовану інноваційно-інвестиційну стратегію, збільшуючи обсяги виробництва, реалізації і прибутку, підвищуючи продуктивність праці, знижуючи фондосміність, прискорюючи обіг вкладеного капіталу шляхом створення нових потреб у покупців, освоєння і поставки на ринок якісно нових видів продукції, вдосконалюючи технологію виробництва [4, с. 51]. Таким чином, пріоритетним напрямком діяльності вітчизняних підприємств є формування інвестицій для впровадження різного роду інновацій.

На сучасному етапі посилилась також роль держави в організації і підтримці кооперації на всіх стадіях інноваційного процесу: держава підтримує міжфірмову кооперацію, співпрацю університетів з промисловістю, сама очолює або входить до складу коопераційних об'єднань. Для країн з розвинутою ринковою економікою головним фінансовим інструментом науково-технічної політики є засоби державного бюджету. Держава в цих країнах бере на себе від 1/5 до половини національних наукових витрат. Для фундаментальних розробок цей показник значно вище – від половини до 2/3. Практично повністю з бюджетів фінансується наука в університетах та національних центрах охорони здоров'я, створення найбільш складних та дорогих експериментальних установок, зокрема прискорювачів, телескопів, космічних станцій тощо. З цією метою використовуються такі інструменти як бізнес-інкубатори, технопарки, технополіси. Бізнес-інкубатори є організаційною структурою, створеною з метою підтримки та розвитку нових підприємств, наданням їм площ для оренди, початкового капіталу, консультацій тощо. Великого значення дані організаційні об'єднання набувають для новостворених підприємств, які, як правило, не мають достатнього теоретико-практичного досвіду та відсутності реальної інфраструктури ділових послуг. Створення бізнес-інкубаторів особливої актуальності набуває в період економічної кризи, оскільки у цей період складнощі у функціонуванні відчувають не лише новостворені підприємства, але й ті, які тривалий час функціонують та мають високий рівень ділової активності.

Бізнес-інкубатори, які використовують новітні технологічні рішення та інноваційні ідеї, трансформуються у технологічні та інноваційні центри, об'єднання яких із дослідницькими центрами, промисловими підприємствами, органами влади призводить до створення наукових технологічних парків, якими узагальнено в зарубіжній практиці визнаються потужні інноваційні структури. Створення технопарків покликане вирішувати ряд завдань, пов'язаних із сприянням фінансової підтримки підприємницьких структур, підтримкою науково-дослідних розробок та їх впровадженнь у масове виробництво, підтримкою розвитку інфраструктури малого підприємництва. Створення наукових технологічних парків не лише сприяє впровадженню інновацій, підвищенню ефективності господарювання промислових підприємств, але й вирішує ряд соціальних задач, зокрема сприяє зростанню зайнятості населення.

Більш організаційно вищим рівнем розвитку промислових підприємств є створення технополісів – організаційних форм об'єднання наукових, інноваційних, науково-технологічних парків та бізнес-інкубаторів на певній території з метою об'єднання зусиль і надання потужного імпульсу для економічного розвитку регіону [5, с. 123]. На відміну від технопарків, які охоплюють певний науково-виробничий територіальний комплекс, технополіси охоплюють територію окремого міста, економіка якого визначається науково-дослідними організаціями та інноваційною продукцією.

Сприятиме більш ефективному впровадженню інновацій та інвестиційній діяльності в цілому формування бізнес-груп. Світовий досвід показує, що найбільш революційні, новаторські ідеї здійснюються малим та середнім бізнесом, проте рушійною силою економіки вони стають лише за умов їх впровадження крупним бізнесом, в якому зосереджена переважна частка витрат на НДДКР [6, с. 43]. У зв'язку із цим важливим є формування кластерів, під якими розуміють добровільне неформальне об'єднання підприємницьких структур в окремій галузі за ознакою географічної близькості і співпраці з владою та інституціями. Відмінність кластерів від інших типів об'єднань підприємств (спілок, асоціацій) полягає в налагодженні між підприємцями й представниками інфраструктурних організацій партнерських та ділових стосунків щодо реалізації спільних проектів членами кластеру [7]. Кластерний підхід дозволяє підвищити ефективність взаємодії приватного сектору, держави, торговельних асоціацій, дослідницьких і освітніх установ в інноваційному процесі [8, с. 115].

Необхідно зазначити, що одне з перших визначень кластерів, як організаційних об'єднань

підприємницьких структур в Україні, було дано Войнаренком М. П., який визначив кластер як галузево-територіальне добровільне об'єднання підприємств, що тісно співпрацюють з науковими установами та органами влади з метою підвищення конкурентоспроможності власної продукції та економічного зростання регіону [5, с. 75].

В економічній літературі з'являються публікації щодо визначення на підставі аналізу вітчизняного досвіду ознаки кластерів, які будуються на засадах п'яти «К» та трьох «С»: концентрація підприємств однієї або суміжних галузей в одній географічній точці; конкурентоспроможність продукції, що випускається ними; конкуренція за завоювання й утримання клієнта; кооперація із високим ступенем розвиненості, та координація, які спонукають підприємства до «спеціалізації», «співробітництва» і в підсумку до отримання «синергетичного ефекту» від такого об'єднання зусиль [9, с. 29].

Відповідно до концепції п'яти «І» Войнаренка М. П. необхідні наступні умови створення і успішного функціонування кластерів: ініціатива, інтеграція, інновація, інформація, інтерес [10, с. 8]. Саме дані умови забезпечують й забезпечують залучення інвесторів, оскільки без ініціативи неможливим є здійснення будь-якого проекту та залучення інвестицій на його фінансування. Зважаючи на обмеженість ресурсів, фактори ризику, часу, ліквідності, інвестора в першу чергу зацікавить той проект, який принесе йому максимальний прибуток, а зважаючи на сучасний стан індустріалізації суспільства, проект який передбачає реалізацію інновацій. Лише інтеграція промислових підприємств із органами влади, інституціями та між собою, створення сприятливого інвестиційного клімату сприятиме залученню інвестицій у певний регіон. Інвестиційна пропозиція вітчизняних та іноземних інвесторів стане можливою лише за наявності інформації про наявні та потенційні інвестиційні можливості, рівень інвестиційної привабливості промислових підприємств, галузі, регіону. Усі попередні умови передбачають наявність економічного інтересу інвестора та промислових підприємств від вкладеного капіталу для успішної реалізації інвестиційного проекту.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, кластер передбачає тісний взаємозв'язок та співпрацю між суб'єктами підприємницької діяльності незалежно від їх розмірів, які відносяться до однієї або суміжних галузей та/або близьких територіально, із органами влади та різними інституціями (фінансовими, дослідними, науково-дослідними) з метою більш ефективного використання потенціалу регіону та підвищення економічної ефективності функціонування промислових підприємств.

Показано пріоритетність створення інноваційних переваг через формування технопарків, технополісів для забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств та залучення інвестицій. Визначено, що кластерна модель об'єднання підприємств надає можливість підприємствам підвищити ефективність управління інвестиційною діяльністю за допомогою інтенсивних методів (впровадження інновацій), а за умов ефективного її впровадження – підвищення економічного потенціалу підприємств та зниження впливу фінансової кризи.

Література

1. Становлення та розвиток регіональних механізмів інтеграції України до Європейського Союзу : метод. рек. / авт. кол.: Ю.Г. Даник, Н.С. Фесенко, М.М. Колісник та ін. – К. : НАДУ, 2008. – 40 с.
2. Гоблик В. Залучення інвестицій в регіони України – важлива складова інтегрування в Європейський економічний союз / В. Гоблик // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Geopolityka/2010_2/PDF/Goblik.pdf.
3. Войнаренко М.П. Кластерные модели объединения предприятий в Украине/ М.П. Войнаренко // Экономическое возрождение России. – 2007. – № 2. – С. 75–86.
4. Огліх В.В. Економічні передумови активізації інноваційно-інвестиційної діяльності / В.В. Огліх // Культура народів Причорномор'я. – 2006. – № 81. – С. 51–53.
5. Войнаренко М.П. Проблеми реформування економіки України : монографія / М.П. Войнаренко, Л.П. Радецька, В.Р. Філінюк. – К. : Логос, 1999. – 259 с.
6. Клепач А. О роли крупного бизнеса в современной российской экономике / А. Клепач, А. Яковлев // Вопросы экономики. – 2004. – № 8. – С. 36–45.
7. Войнаренко М.П. Механізми адаптації кластерних моделей до політико-економічних реалій України // Світовий та вітчизняний досвід запровадження нових виробничих систем (кластерів) для забезпечення економічного розвитку територій. Матер. конф. 1-2 листопада. 2001р., м. Київ. – К. : Спілка економістів України, 2001 – С. 25–33.
8. Федулова Л.І. Концептуальні засади державної регіональної промислової політики в умовах інноваційного розвитку / Л.І. Федулова // Стратегічні пріоритети. – 2008. – № 1 (6). – С. 112–119.
9. Войнаренко М. Кластери як полюси зростання конкурентоспроможності регіонів / М. Войнаренко // Економіст. – 2008. – № 10. – С. 27–31.
10. Будівельний кластер – європейський шлях розвитку / за ред. М.П. Войнаренка, М.В. Малого. – Хмельницький, 2005. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pauci.org/file/2Qd-66lqIOc_.pdf

Надійшла 20.9.2010 р.